

Plantas problematicas estras invasivas en il Grischun

Il chantun orientescha davart la situaziun actuala e davart las mesiras pridas en vista

■ **(cc) Il chantun Grischun vul cumbatter en moda pli rigurusa spezias da plantas estras invasivas (neofitas invasivas). L'uffizi per la natira e l'ambient è vegnì incumbensà da la regenza da nominar ina grupp da lavur chantunala per coordinar e per realisar las incumbensas d'execuziun.** Medemamain vul il chantun installar ina rait da persunas da contact communalas per neofitas. En collavuraziun cun ulteriurs posts spezialisads chantunals e communalas ha l'uffizi per la natira e l'ambient gia instradà – cun agid da las persunas che fan servetsch civil – emprimas mesiras sistematicas per cumbatter la derasaziun da neofitas.

Il appell nazional per cumbatter la planta d'ambrosia che chaschuna allergias han tratg l'attenziun da la publicitad sin il tema da las plantas problematicas estras invasivas (neofitas invasivas). L'october 2008 è entrada en vigur in'ordinaziun federala (ordinaziun davart l'utilisaziun d'organismes en l'ambient, l'uschenumada ordinaziun davart la libra emissiu en l'ambient) che regla tranter auter l'utilisaziun d'organismes esters. En quella vegn scumandada explicitamain l'utilisaziun d'ina retscha da plantas (p. ex. ambrosia u darsvenna giganta) e da tscherts animals (p. ex. tartaruga decorativa cun gauts cotschnas u rauna da bov americana) che tutgan tar ils organismes esters invasivs. Il problem da questas spezias è quel ch'ellas pon sa derasar uschè ferm sin donn e cust da la flora e da la fauna indi-

gena e confurma al lieu che quai po periclar la diversitad biologica ed en general l'uman e l'ambient. Tschertas da questas spezias pon er avair ina influenza directa sin la sanadad e chaschunar donns en l'agricultura ed en la selvicultura u vi d'edifizis.

Concludì ina retscha da mesiras

L'execuziun da questa ordinaziun è chausa da l'uffizi per la natira e l'ambient (UNA). Ils emprims pass da sia realisaziun èn gia vegnids instradads pli baud. Per metter ina fin a la derasaziun da plantas problematicas ha la regenza concludì ina retscha d'ulteriuras mesiras. Quellas prevesan tranter auter da furmar ina grupp da lavur chantunala che elavura strategias e plans da mesiras. Ultra da quai vul il chantun installar ina rait da persunas da contact communalas per dumondas da las neofitas. Uschia vegnan scoladas dal center da furnaziun e cussegliaziun agricola Plantahof persunas da contact per l'ambrosia resp. per neofitas che pon infurmar, cussegliar e sustegnair persunas privatas e vischnancas. La problematica po numdamain pertutgar tant vischnancas sco er possessuras e possessurs privats dad ierts, interpresas d'orticultura professiunalas, interpresas da construcziun, lavureras e lavurers da guaud, puras e purs e.u.v. Ina funcziun impurtanta han en quest connex er las autoritads da construcziun, las patrinas ed ils patrins da construcziun sco er las cultivaturas ed ils cultivaturs da ter-

ren per che neofitas invasivas na vegnian betg deportadas tras l'elavuraziun dal terren, tras transports da terren u tras ina dismessa incorrecta. Questas mesiras prevesan er in sustegn chantunal en furma d'ina cussegliaziun e d'ina intermediaziun d'agid tras il servetsch civil tar il cumbat pratic.

Cooperaziun è necessaria

Necessari è in vast sustegn ed ina gronda cooperaziun dal profi a l'ortulan amator.

Perquai che differentas da questas plantas na creschan betg mo en biotops da la protecziun da la natira u sin terren privat, mabain er per lung da vias e dad auas, en il guaud u en l'agricultura èsi fitg impurtant da tschertgar la collavuraziun cun auters posts spezialisads. Da differentes servetschs forestals e technics èn vegnidas instradadas mesiras concretas per cumbatter neofitas. Er las mesiras ch'il UNA ha prendì èn vegnidas sustegnidas. Per las mesiras da cumbat praticas po il UNA sco manaschi d'engaschament er profiter dal sustegn grond e bainvegnì da persunas che fan lur servetsch civil. Durant la stagiun 2011 vegnan prestads 3300 dis da servetsch en tut il chantun per cumbatter spezias problematicas. Ma er il sustegn da possessuras e da possessurs d'iert u d'ortulanas e d'ortulans amators vegn dumandà e pretendì. Quels ston dar adatg da betg plantar neofitas invasivas, d'allontanar plantas problematicas e d'impedir che quellas sa derasian sco er tractar cun quità

Il chantun vul impedir la derasaziun da las neofitas invasivas. FOTO TH. GSTÖHL

rests da plantas e da material da terra per impedir ina deportaziun da plantas problematicas.

Tut tenor la spezia, l'existenza e la derasaziun da quests organismes sco er las pussaivladads d'als cumbatter ston vegnir svilupadas las strategias correspondentas. En spezial, sch'ina extincziun generala n'è betg realistica, èn las mesiras per cunfinar, per impedir in'ulteriura deportaziun u per crear areals libers da quests organismes d'ina impurtanza anc pli gronda.

Registrar ils lieus cun neofitas

Ina basa impurtanta per sviluppar strategias e per planisar il manaschament da neofitas, dentant er per infurmar è l'enconuschientscha dals lieus nua che questas spezias problematicas èn avant maun e co ch'ellas sa derasan. Per quest intent stat a disposiziun al UNA ed ad ulteriurs circuls interessads in sistem da geoinformaziun interactiv che cuntegna gia in dumber considerabel da lieus da chat da neofitas e che vegn cumpletta permanentamain cun ulteriuras observaziuns. Gia suenter dus onns sa mussi che singulas vischnancas u che tschertas regions èn engrevgiadas cleramain. D'ina vart lascha quai sa declarar cun la natira da las singulas spezias che vegnan avantagiadas u dischavantagiadas tut tenor il clima. Da l'autra vart pon activitads umanas promover fitg ferm la derasaziun da tschertas spezias. En il passà han per exempel apiculturas ed apiculturs u possessuras e possessurs d'iert savens emplantà darsvennas gigantas che periclitescan la sanadad, perquai che questa planta imposanta ed attractiva è stada fitg bainvisa sco pavel per ils avieuls u sco decoraziun da l'iert. Perquai che la darsvenna giganta è ina planta muntagnarda che deriva oriundamain dal Caucasus n'èn ses effectivs betg mo sa domiciliads en tschertas vals, mabain er en lieus pli auts sco p. ex. ad Arosa u a Tavau.